

**ZA OPAKU BOLEST – DEGENERACIJU MAKULE – KOJA DOVODI DO NEPOVRATNOG
GUBITKA CENTRALNOG VIDA IPAK IMA LIJEKA**

SAMSARA VISION

Leća ima optički sustav koji povećava sliku 2,7 puta i projicira je na zdravi dio mrežnice izvan oštećenog središta, što omogućuje znatno poboljšanje percepcije i oštine vida

Revolucionarni zahvat i teleskopska leća tisućama pacijenata mogu spasiti vid

MARKO PRPIĆ/PIXSELL

Klinika Svjetlost prva je u Hrvatskoj i među prvima u Europi koja obavlja operativni zahvat postavljanja teleskopske leće, a kojim se liječi najteži oblik starosne makularne degeneracije (AMD)

“Nisam mogao prebrojiti prste koje bi mi netko pokazao na ruci na udaljenosti većoj od metra. Danas bolje vidim na desno nego na lijevo oko, na njemu mi je slika i veća i jasnija”, kaže 76-godišnji pacijent

Petnaest godina vodite bitku s neprijateljem koji malo-pomalo zauzima vaš teritorij. Kada ga zauzme do kraja, ostat ćete u mraku. U ovom slučaju, teritorij je vaše oko, odnosno mali dio mrežnice u njegovu središtu koji nazivamo žuta pjega ili makula, a koji je odgovoran za najoštriji vid, raspoznavanje detalja, boja i lica. Neprijatelj je opaka bolest – degeneracija makule (zvana i AMD) – kod koje dolazi do postupnog propadanja stanica u žutoj pjegi, a što dovodi do nepovratnog gubitka centralnog vida.

– Najbolje bi bilo da se obratite Hrvatskom savezu slijepih u Draškovićevoj – riječi su kojima se baš uoči ovog ljeta, kao kolega kolegi, kao liječnik liječniku, jedan zagrebački oftalmolog obratio jednome zagrebačkom kardiologu čija se dugogodišnja bitka s degeneracijom makule izgleda približila samom kraju. Na žalost, pobjednik je, kao što to u pravilu biva, bila bolest.

– Na tisuće sam puta u karijeri morao pacijentima ili njihovim obiteljima priopćiti loše vijesti, suočiti ih s okrutnom istinom da nismo uspjeli reanimirati njihova partnera, brata, roditelje, djecu. Dakle, bio sam i sam spreman čuti ono što nitko ne želi čuti. Da ću ostati bez vida – govori nam 76-godišnji kardiolog. Na to se, dodaje, na neki način, mentalno i spremao još od 2010. kada mu je na desnom oku dijagnosticirana degeneracija makule. U tih proteklih desetljeće i pol njegov AMD je tretiran na više načina, među koje spada i najpoznatiji tretman primanja anti-VEGF injekcija u oko, a prošao je i jedan operacijski zahvat, ali sve je to, pokazalo se početkom lipnja ove godine, samo bilo odgađanje neizbježnoga.

– Kada sam čuo te riječi da odem u savez slijepih, to me, ma koliko se ja na to podsvjesno spremao, ipak jako pogodilo. Bio je to okidač koji me natjerao da počnem razmišljati ne 100, nego 120 na sat, pa mi je tako palo na pamet da sam u procesu liječenja svoje makularne degeneracije 2014. godine nakratko bio pacijent u očnoj Klinici Svjetlost. Tamo sam neko vrijeme tretiran injekcijama, a liječnici i osoblje tamo su se prema meni, moram to istaknuti, odnosili na doista plemenit način. Provrtio sam film i shvatio da sam upravo tamo imao najbolje iskustvo među svim državnim i privatnim institucijama kroz koje sam prošao, pa sam odlučio upravo u Svjetlost otići po još jedno mišljenje – govori kardiolog. Došao je na pregled kod doc. dr. sc. Nataše Drače, usko specijalizirane za bolesti stražnjeg segmenta oka, koja mu je, što je tada već i sam itekako znao, rekla kako je njegova situacija izrazito ozbiljna, ali mu je ipak priopćila i jednu dobru vijest. Jako dobru. Kirurškim zahvatom u njegovo su oko mogli ugraditi novu generaciju implantabilne teleskopske leće namijenjene osobama u kasnom stadiju AMD-a, što ne samo da bi spriječilo gubitak vida nego bi mu omogućilo da nakon nekoliko tjedana prilagodbe može ponovno raspoznati lica, gledati televiziju, pa čak i ekran tableta ili mobitela ili čitati. Zvučalo je gotovo idealno, a ne obzirom na to da smo kao društvo nekako navikli, sve što zvuči (pre)dobro, dočekivati s dozom skepse, postavlja se logično pitanje: zbog čega nitko drugi tom pacijentu koji muku muči toliki niz godina nije ponudio takvo rješenje, nego su ga eto, radije otpisali i uputili u Hrvatski savez slijepih. Odgovor je, u biti, vrlo jednostavan – jer takvog rješenja u našoj državi, a više-manje ni u cijeloj Europi, nije bilo. Klinika Svjetlost prva je na Starom kontinentu, s iznimkom Njemačke, započela s ugradnjom te leće, što tu ustanovu svrstava među europske pionire takvog zahvata. Do sada su izveli deset operacija, njih osam odradio je sam osnivač i vlasnik klinike prof. dr. sc. Nikica Gabrić, a dvije njegov kolega prof. dr. sc. Ratimir Lazić.

– Riječ je o revolucionarnom zahvatu za ljude koji ne vide dobro, a imaju

određene indikacije, prije svega degeneraciju makule i geografske atrofije, ali i neke druge bolesti koje trajno oštećuju vid na oku pacijenata. Dosađajna pomagala koja su se koristila u tretiranju tih bolesti nisu ni približno učinkovita u odnosu na teleskopske intraokularne leće koje smo mi imali priliku ugrađivati zahvaljujući Samsari, kompaniji koja je dizajnirala i osmislila tu leću. Oni su nam donirali deset leća, a zbog čega smo ih mi potpuno besplatno ugradili našim pacijentima – govori nam Nikica Gabrić, koji objašnjava kako se kirurški zahvat izvodi pod lokalnom anestezijom te, ovisno o iskustvu i sposobnosti onoga koji operira, traje između 20 i 30 minuta.

– To je bio zahvat virtuozu, toliko elegantno i brzo odraden da se nisam stigao ni zahvaliti profesor Gabriću prije nego što je otišao. Nakon što sam dobio anesteziju više ništa nisam osjetio, a meni se činilo, iako su mi kazali kako je trajalo dvadeset i nešto minuta,

da je sve obavljeno u desetak – prepričava 76-godišnji kardiolog. Pitamo ga kako vidi danas, otprilike mjesec i pol nakon operacije.

– Prije operacije slova u koja sam gledao bila su mi potpuno iskrivljena, izgledala su kao zastava koja se vijori na buri i bilo mi je nemoguće čitati. Nisam mogao prebrojiti prste koje mi netko pokazuje na ruci na udaljenosti većoj od metra. Vama, evo, sada vidim lice, a da smo razgovarali prije dva mjeseca, ono bi izgledalo kao što izgledaju lica ljudi koja cenzuriraju na nekom prilogu na televiziji, gotovo potpuno neprepoznatljivo. Zanimljivo, danas bolje vidim na desno, nego na lijevo oko, na njemu mi je slika i veća i jasnija. Svi mi gledamo binokularno, na dva oka, tako da mi se zna događati da vidim dvije slike, ali i to će se u idućim mjesecima ispraviti rehabilitacijom pod dirigentskom palicom docentice Drače – kazuje. A upravo nam ona u detalje opisuje i neke, da se tako

izrazimo, tehničke specifikacije same implantabilne minijaturne teleskopske leće koja se skraćeno još naziva i SING IMT.

– Ta staklena leća ima optički sustav koji povećava sliku 2,7 puta i projicira je na zdravi dio mrežnice izvan oštećenog središta, što omogućuje znatno poboljšanje percepcije i oštine vida. Za razliku od dosad korištenih vanjskih teleskopskih naočala, koje imaju suženo vidno polje (do 20°), SING IMT obuhvaća 54° centralnog vidnog polja, ne deformira estetiku lica i oslobađa korisnika potrebe za stalnim pokretima glavom prilikom gledanja. Ujedno, za razliku od standardnih intraokularnih leća, ona je jedina opcija koja obnavlja i blizinski i daljinski vid kod teških oblika AMD-a, dok konkurentski uređaji nude znatno manji efekt ili su ograničeni samo na jedan segment vida – objašnjava dr. Drača. Iako svaki pacijent ima svoju osobnu priču kojom opisuje kako mu je ugradnja leće promijenila kvalitetu života, evo što kažu i oni, da se tako izrazimo, hladni, statistički podaci. Na temelju 10 zahvata, koliko ih je dosad obavljeno u Hrvatskoj, kod pacijenata je došlo do više nego dvostrukog poboljšanja srednje vidne oštine (s 0,12 na 0,25), što odgovara prosječnom skoku od +17 slova na ETDRS skali. Statistički, 85% operiranih pacijenata ponovno može čitati novine, dok njih 57% prepoznaje lica na dva metra udaljenosti. Gubitak endotelne stanice, pokazatelj sigurnosti operacije, bio je manji od 10%, što potvrđuje sigurnost i uspješnost ove metode. Osim toga, nije bilo ozbiljnih komplikacija nakon zahvata, a većina manjih nuspojava prolazila je bez trajnih posljedica.

– Ovi rezultati potvrđuju poklapanje s vodećim međunarodnim podacima, gdje je na većim europskim kohortama (studije iz Italije i Njemačke) 97,1% pacijenata imalo poboljšanje centralnog vida, a polovica je napredovala za tri ili više redova na testovima vidne oštine. Brzina i stabilnost čitanja također je više nego udvostručena, a kvaliteta života se znatno povećala nakon kraćeg razdoblja postoperativne rehabilitacije – sažima dr. Drača. Zagrepčanin Ivica Mučnjak sa svojih 87 godina ubraja se među najstarije pacijente kojima je leća ugrađena, i to još lani, pa smo ga, kao nekoga tko je prošao sve faze postoperativnog oporavka i rehabilitacije, pitali – kako danas vidi.

– Rezime je taj da je ona velika mrlja koja mi je cijelo vrijeme stajala u sredini potpuno nestala. Bolest mi je dijagnosticirana još 2012., i to na oba oka, a već nakon nekoliko godina jedini način da uopće išta koliko-toliko jasno vidim bio je da ono što želim vidjeti “naciljam” perifernim vidom. To me jako umaralo, događalo mi se da me već nakon nekoliko sati u danu počne boljeti glava, pa onda legnem, žmirim, nemam volje ni za čim. Dani ti odlaze u nepovrat. Danas s 87 mogu čitati, gledati televiziju, jedino ne mogu voziti.

Nekoliko sam mjeseci morao provesti radeći određene vježbe koje mi je dala dr. Nataša Drača, a koje traju između 15 minuta i pola sata dnevno, kako bi mi se maknula dvoslika. To je bio, nazovimo ga, malo naporniji dio rehabilitacije, ali u usporedbi s onim kako je bilo prije, ovo je, doslovce, dan i noć – svoje iskustvo dopriločava taj 87-godišnjak, koji je danas, dakle, sasvim funkcionalan član društva kojem u svakodnevnom funkcioniranju ne treba ničija pomoć. Osim što je ta priča, reklo bi se, ljudski lijepa ili, kako to često kažemo, topla, postoji i ona njezina hladnija, ali nikako zanemariva strana. Naime, kasni studij AMD-a izaziva goleme troškove za sustav, pa tako državu može koštati i do 27.773 eura po pacijentu godišnje zbog sljepoće i s njom povezanih troškova skrbi.

– Istina je kako je ugradnja leće skup zahvat koji pacijenti sami sebi uglavnom ne mogu priuštiti, ali kada bi uz pomoć državnog sustava mogli doći do tog pomagala, njima bi to bitno unaprijedilo kvalitetu života, a državi bi se, gledajući financijski, to isplatilo, ovisno o pacijentu, već za jednu do ne-

koliko godina. Mi u Svjetlosti snažno se zalažemo za to da se SING IMT uvrsti na listu pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i bude dostupan svim hrvatskim građanima. Već smo s vodećim hrvatskim klinikama, prije svega s KBC-om Rebro, KBC-om “Sestre milosrdnice”, KB-om Sveti Duh i KBC-om Split pokrenuli inicijativu da ova zdravstvena inovacija postane dostupna onima kojima je najpotrebnija. Mi u Svjetlosti mogli bismo podučiti kolege u ta četiri klinička centra koja sam spomenuo tako da bi, ako bude želje i volje na državnoj razini, već za nekoliko mjeseci mogli imati pet europskih centara izvrsnosti u liječenju sljepoće uzrokovane makularnom degeneracijom i otvoriti vrata nadi za tisuće pacijenata da ponovno pogledaju svijet oko sebe – objašnjava profesor Nikica Gabrić uz opasku kako bi Klinika Svjetlost poduku, koja bi trajala oko tri tjedna, svim zainteresiranim centrima davala potpuno besplatno. Da ovdje nije riječ tek o marketinškom triku, svjedoči i mišljenje struke, odnosno Hrvatskoga oftalmološkog i optometrijskog društva (HOOD).

“U usporedbi s vanjskim optičkim pomagalicama, SING IMT nudi prirodnije, trajno povećanje centralnog vida bez potrebe za nošenjem neprikladnih naočala. Implantacija nije kraj, već početak procesa suradnje s terapeutom (liječnikom, medicinskom sestrom i sl.) u procesu svladavanja monokularne dominacije (npr. čitanje, orijentacija, prepoznavanje lica).

Predmet ovog izvješća nije ni dostupnost ni cijena SING IMT i rehabilitacijskog procesa, već samo stručna procjena do sada objavljenih stručnih podataka u literaturi, a u povodu molbe članova UO HOOD-a da se Sekcija za retinu očituje o SING IMT na osnovi zamolbe Klinike Svjetlost o uvrštenju iste na listu pomagala na teret HZZO-a. UO Sekcije za retinu smatra SING IMT važnim stručnim i tehnološkim napretkom u kirurškom pristupu liječenja pacijenata sa suhim i terminalnim oblikom senilne makularne degeneracije”, navedeno je u zaključku koji potpisuje Upravni odbor Sekcije za retinu, koji čine prof. dr. sc. Kajo Bučan, prof. dr. sc. Damir Bosnar i dr. sc. Marko Lukić. Dakle, kao što se vidi i iz ovog zaključka, jasno je kako je sama leća doista revolucionarna, što smo već više puta (s pravom) spomenuli, ali s njezinom ugradnjom ipak se neće automatski riješiti baš svi problemi pacijenata jer oni, prije svega, moraju također raditi sami na sebi. Jasno se to vidi iz riječi još jedne pacijentice, umirovljene defektologinje Ljerke Pompe.

– Imala sam nevjerojatnu sreću kada sam došla u Svjetlost, pa onda još veću sreću da sam došla u ruke fantastičnog doktora Ivezića, koji me liječio injekcijama koje sam morala primati jer sam bila zapušten slučaj, i to svojom krivnjom. Upozoravali su me da moram paziti na žutu pjegu, a ja sam to zanemarivala godinama, sve dok u jednom trenutku nije postalo prekasno. Barem sam mislila da je prekasno, ali sreća u nesreći bila je da je baš u trenutku kada mi je to bilo najpotrebnije došla teleskopska leća koja mi je omogućila da dalje nastavim živjeti gotovo normalno. Docentica Drača vrhunsko me pripremila za operaciju, koju je obavio profesor Gabrić, a onda je slijedilo privikavanje. U početku sam vidjela goleme predmete, bili su predimenzionirani, ali sam ih, za razliku otprije, vidjela. Morala sam se učiti kako sada od dvije slike, jedne veće i jedne manje, stvoriti jednu. Docentica Drača doslovce me kao dačica iz prvog razreda osnovne škole učila: gledajte ravno, ne gledajte desno, ne gledajte lijevo, radite to i to i bit će bolje. I doista, svaki put kada bih ponovno došla k njoj, bilo je sve bolje i bolje, mrlja je nestala, a slike se danas, gotovo dvije godine nakon operacije, više uopće ne razdvajaju. I zbog svog iskustva bila bih jako sretna kada bi što više ljudi uspjelo dobiti ovaj, kako ga ja zovem, teleskop, jer ja sam se, nakon što mi je ugrađen, od depresivne starice pretvorila u poletnu tinejdžericu.

SANDRA ŠIMUNOVIĆ/PIXSELL

Nikica Gabrić: Zalažemo se za to da se SING IMT uvrsti na listu pomagala HZZO-a i bude dostupan svim hrvatskim građanima, a mi iz Svjetlosti dali bismo besplatnu obuku drugim bolnicama

MARKO PRPIĆ/PIXSELL

MARKO PRPIĆ/PIXSELL

Nikica Gabrić (sasvim gore) kaže da bi se državi, gledajući financijski, isplatilo leće staviti na listu pomagala HZZO-a; tim poliklinike Svjetlost s pacijentima (gore); doc. dr. sc. Nataša Drača, specijalizirana za bolesti stražnjeg segmenta oka, s pacijentom kojem je ugrađena leća (dolje)